

Spremljanje proizvodnosti prašičev, VII. del

Uredili
Milena Kovač in Špela Malovrh

Domžale, 2011

Spremljanje proizvodnosti prašičev, VII. del

Uredili:

prof. dr. Milena Kovač, znan. sod. dr. Špela Malovrh,

Za vsebino in jezikovno pravilnost prispevkov so odgovorni avtorji.

Izdajo monografije so podprli Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano,
Priznana rejska organizacija za prašiče
in Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko.

Izdajatelj:

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko,
Enota za prašičerejo, biometrijo in selekcijo

Prelom in priprava za tisk:

Špela Malovrh

Oblikovanje:

Špela Malovrh

Ilustracije:

Maja Murn

Tisk:

Grafex d.o.o.

1. izdaja

Naklada 300 izvodov

Domžale, 2011

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

636.4.082.4(082)

SPREMLJANJE proizvodnosti prašičev. – 1. izd. – Domžale :
Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko, Enota za prašičerejo,
biometrijo in selekcijo, 2003–<2011>

Del 7 / uredili Milena Kovač in Špela Malovrh. – 2011

ISBN 978-961-6204-55-2 (zv. 7)

1. Kovač, Milena, 1957–

125585152

Predgovor

Slovenska prašičereja je že kar nekaj časa v hudi krizi, ki ji kar ni videti konca. Stavek smo uporabili že velikokrat, medtem ko naša zbirka počasi narašča - pred vami je že sedmi del. Odpravljanja vzrokov svojih težav se lahko rejci lotijo takoj, in sicer na dva načina. Skupne težave, ki so povezane s trgov, odpravljajo rejci organizirani v poslovnem združenju. V njem morajo biti vsi, ki jim sedanje stanje ni všeč. Godrnjanje v manjših skupinah ali kar doma za pečjo ne prinaša rešitev. Šepetanja usklajene množice prej premaknejo skale, kot vpijoč glas posameznika. Prispevki v tej zbirki niso namenjeni potrebnim organizacijskim spremembam. Izpostavili bi radi tisti del vzrokov za slab položaj prašičereje, ki so bolj povezani s posamezno kmetijo. Tokratno številko sestavlja enajst prispevkov, ki se z različnih vidikov lotevajo selekcijskega in rejskega dela.

Začetni prispevki obravnavajo plodnost prašičev. Prvi spodbuja rejca k presoji gospodarnosti prireje pujskov v lastni čredi. Poleg dolgoročnega cilja, ki ga predstavlja standard, predlaga dolgoročni pregled uspeha posamezne reje. Velika variabilnost v povprečni velikosti gnezda na kmetijah je obdelana v drugem prispevku. Žal imajo naši kmetje še velike rezerve, posamezniki bi morali vsaj podvojiti število odstavljenih pujskov. Naslednji prispevek povzema literaturo, in sicer izpostavlja pomen zmogljivosti vimena. Na razvoj vimena lahko rejec vpliva vse od rojstva naprej in tudi v laktaciji. Vključevanje voluminozne krme v prehrano prašičev je pomembno zaradi občutka sitosti, boljšega počutja živali in večjega deleža doma pridelane krme. Naslednji prispevek prikaže vpliv velikosti primerjalnih skupin na zanesljivost napovedi plemenskih vrednosti. Vpliv je očitno in podpira priporočilo o primerjalnih skupinah z najmanj desetimi živalmi. Genetsko tematiko zaokrožujemo s prispevkom o uporabnosti bioinformatike v prašičereji. Sledita dva prispevka o prašičjem reprodukcijskem in respiratornem sindromu (PRRS). Prvi bolezen predstavi, drugi pa nakazuje možne ukrepe, kadar se pojavi. V Sloveniji PRRS v kombinaciji z drugimi težavami povzroča veliko gospodarsko škodo. Med pomembne naloge torej sodi določitev zdravstvenega statusa rej, ohranitev v rejah prostih PRRS in izkoreninjenja v okuženih rejah. Prispevek o masi na liniji klanja prikazuje razlike med prašiči, ki so zaklani v posameznih klavnicah, in posledicah, ki se kažejo v plačilu klavnih prašičev. Zadnja dva prispevka obravnavata klavne lastnosti krškopoljskih prašičev ter kakovost klobas iz prašičev avtohtone pasme in komercialnih genotipov. Najpomembnejše spoznanje je, da je kakovost klobas porabniku ustrežnejša, kadar se uporabi meso in slanina prašičev spitanih na višjo maso.

Upamo, da bo branje zanimivo, saj prinašamo bralcem nekaj znanja iz tuje literature in nekaj rezultatov domačih raziskav. Posebej veseli smo sodelovanja kolegov iz veterine. Radi bi vzpostavili vez med službama, da s skupnimi močmi prenesemo rejcem novosti. Sodelovanje prinaša lahko nov pristop, ki ponuja bolj izdelane in premišljene rešitve. Morebiti pa nas bo skupni sovražnik z nazivom PRRS bolj povezal.

prof. dr. Milena Kovač

Kazalo

1 Presoja rezultatov priraje - prvi korak do uspeha	5
1.1 Uvod	6
1.2 Material in metode	6
1.3 Rezultati z razpravo	7
1.3.1 Vključevanje mladic v reprodukcijo	8
1.3.2 Potek reprodukcijskega ciklusa pri starih svinjah	10
1.3.3 Uravnavanje starostne strukture svinj	14
1.4 Zaključki	16
1.5 Viri	17
2 Velikost gnezda na kmetijah, vključenih v kontrolo proizvodnosti	19
2.1 Uvod	20
2.2 Predstavitve rezultatov v letu 2010	20
2.3 Velikost gnezda ob odstavitvi po letih in razlike med rejci	22
2.4 Izgube pujskov po letih in razlike med rejami	24
2.5 Povezava med številom mrtvorojenih in izgubljenih pujskov	26
2.6 Število mrtvorojenih pujskov na gnezdo	27
2.7 Velikost gnezda ob rojstvu po letih in razlike med rejami	28
2.8 Povezava med velikostjo gnezda ob rojstvu in odstavitvi	30
2.9 Zaključki	30
2.10 Viri	31
3 Zmogljivost in učinkovitost vimena pri svinjah	33
3.1 Uvod	34
3.2 Lega in zgradba vimena pri svinjah	34
3.3 Delovanje vimena	36
3.4 Število funkcionalnih seskov	36
3.5 Vpliv prasiatve na delovanje vimena	37

3.6	Mlečnost svinj in sestava mleka	38
3.7	Vpliv prehrane na mlečnost svinje	40
3.8	Vpliv starosti svinj na vime	42
3.9	Stanje in bolezni vimena	42
3.10	Zaključki	43
3.11	Viri	43
4	Uporaba voluminozne krme pri prašičih	47
4.1	Uvod	48
4.2	Vpliv vlaknine na prebavo	49
4.3	Vključevanje voluminozne krme v prehrano prašičev	50
4.3.1	Plemenske svinje in merjasci	51
4.3.2	Pujski in tekači	51
4.3.3	Pitanci	52
4.3.4	Plemenski podmladek	53
4.4	Kakovost voluminozne krme	53
4.5	Možnosti pridelovanja voluminozne krme za prašiče na kmetijah v Sloveniji	55
4.6	Zaključek	56
4.7	Viri	57
5	Vpliv velikosti primerjalne skupine na zanesljivost napovedi plemenskih vrednosti pri mladica	61
5.1	Uvod	62
5.2	Material in metode	63
5.3	Velikost primerjalnih skupin	64
5.4	Porazdelitev velikosti primerjalnih skupin	65
5.5	Spreminjanje velikosti skupin po letih	67
5.6	Zanesljivost napovedi plemenske vrednosti v povezavi z velikostjo skupin .	70
5.7	Načrtno oblikovanje primerjalnih skupin	71
5.8	Zaključki	73
5.9	Viri	73

6	Uporaba bioinformatike v prašičereji na primeru gena <i>leptin</i>	75
6.1	Uvod	76
6.2	Podatkovne zbirke in bioinformacijska orodja	77
6.3	Dokazovanje nukleotidne zamenjave z metodo PCR-RFLP	78
6.3.1	Zbiranje bioloških informacij o genu	79
6.3.2	Iskanje začetnih oligonukleotidov	81
6.3.3	Določanje restrikcijskih encimov	81
6.3.4	Pričakovani rezultati restrikcijske analize na agaroznem gelu	81
6.4	Zaključki	82
6.5	Viri	82
7	Prašičji reprodukcijski in respiratorni sindrom	85
7.1	Uvod	86
7.2	Etiologija	86
7.3	Epidemiologija	86
7.3.1	Prenos znotraj črede	86
7.3.2	Vertikalni prenos	87
7.3.3	Prenos med farmami	87
7.4	Klinični znaki	87
7.4.1	Akutna oblika	87
7.4.2	Endemična oblika	89
7.5	Sklepi	89
7.6	Viri	90
8	Ukrepi ob pojavu prašičjega reprodukcijskega in respiratornega sindroma	91
8.1	Uvod	92
8.2	Postavitev diagnoze	92
8.3	Ukrepi	92
8.3.1	Naravna prekužitev	93
8.3.2	Depopulacija/repopulacija	93

8.3.3	Vakcinacija	94
8.3.4	Serumizacija	94
8.3.5	Testiranje in izločanje pozitivnih prašičev	94
8.4	Sklepi	95
8.5	Viri	95
9	Masa prašičev na liniji klanja	97
9.1	Uvod	98
9.2	Meritve z linije klanja v letu 2010	99
9.3	Porazdelitev za maso toplih polovic in uvrstitev v masne razrede po klavnicah	100
9.4	Spreminjanje deležev masnih razredov po mesecih	102
9.5	Masa in variabilnost posamičnih skupin v zakolu	104
9.6	Cenovno ovrednotenje	107
9.7	Zaključki	108
9.8	Viri	108
10	Klavne lastnosti svinjk in kastratov krškopoljske pasme	109
10.1	Uvod	110
10.2	Material in metode	110
10.3	Rezultati	112
10.4	Zaključki	115
10.5	Viri	115
11	Primerjava senzorične kakovosti klobas iz mesa in slanine krškopoljskega prašiča in modernih genotipov	119
11.1	Uvod	120
11.2	Pregled objav	120
11.3	Material in metode dela	122
11.4	Rezultati z razpravo	125
11.5	Zaključki	128
11.6	Viri	128